

WAGNERIANA CATALANA Nº 35 ANY 2011

TEMA 4: BAYREUTH. FAMÍLIA WAGNER. PROTECTORS

TÍTOL: ELS CONCERTS DE FRANZ LISZT A BARCELONA: UN PRODIGI D'EXECUCIÓ

AUTOR: *Eva Muns*

La visita de Liszt a Barcelona, l'abril de 1845, va representar tot un esdeveniment en la vida social de la ciutat. Era la primera vegada que un concertista de fama mundial es presentava a la Ciutat Comtal

---

Venia rodejat d'una aureola de gran artista. Es presentava com un innovador amb referència als altres pianistes, pel fet que era el primer concertista que tocava de memòria. Tenia 34 anys i estava en la plenitud de la seva carrera. Entre 1844 i 1845 havia actuat a Lisboa, Madrid, Cadiz i València i Barcelona era el seu darre concert a la Península. En els seus primers programes de concerts, Liszt a més de les pàgines més conegudes de Bach, Beethoven, Handel i Scarlatti, incloïa fantasies sobre temes d'òperes de moda, com Don Giovanni, Norma, Lucia, i gràcies al seu virtuosisme i a la seva imaginació i tècnica de la improvisació, executava aquestes peces amb intrincades variacions d'una manera excel·lent. Això era titllat per part de crítics i afeccionats a la música com de "pirotècnies sonores i fulgurants paràfrasis", si bé eren veritables obres dignes d'un virtuós com ell i tanmateix inaccessibles per la seva dificultat per a altres pianistes. Liszt va ser el continuador de les obres dels grans compositors romàntics Shumann i Chopin i també va ser un divulgador de la música de Beethoven, Berlioz i Wagner.

L'arribada de Liszt a Barcelona

Liszt va arribar a Barcelona procedent de València el 4 d'abril de 1845, on hi havia donat tres concerts, amb gran èxit.

El seu secretari particular es trobava a la Ciutat Comtal des d'uns dies abans

preparant els darrers detalls de l'estada i els concerts. Liszt es va allotjar a l'Hotel Orient de la Rambla. En els cercles musicals de la ciutat, la presència de Liszt, considerat aleshores com el pianista número u del món, va despertar molta curiositat.

Van organitzar-se diverses sessions musicals de caràcter íntim en honor seu, a les que l'artista va ser convidat i obsequiat per part dels assistents. Entre els pianistes que li van ser presentats i van actuar per a ell en aquestes vetllades celebrades en els salons de la Societat Filarmònica, situada al carrer Hospital, podem citar el jove pianista Raymondi Ranieri, de 17 anys, deixeble del mestre Vilanova, Evarist Bosch, de 12 anys, que es va atrevir a interpretar una composició del propi Liszt rebent les felicitacions del seu autor i oferint-li a l'infant la possibilitat de donar-li algunes classes particulars en el seu hotel, durant la seva estada a Barcelona i el mestre Nogués que va interpretar la Fantasia de Liszt sobre un tema de Lucia de Lammermoor.

A Barcelona, Liszt va donar un primer concert exclusiu pels socis, el dia 7 d'abril de 1845 a les vuit del vespre, en el Saló de la Societat Filarmònica, A aquesta entitat, donava les seves funcions en el local que havia sigut biblioteca del convent de Sant Agustí, al aleshores carrer del Conde del Asalto. Més endavant la Societat Filarmònica es va canviar al palau dels Comtes de Centelles, a la Devallada de Sant Miquel.

El preu de l'entrada per aquell concert va ser de 20 rals, una quantitat respectable si tenim en compte que la subscripció mensual al Diari de Barcelona, aquell any, era de 10 rals. Els pianos emprats en els concerts eren fabricats especialment per a Liszt, de la marca Boisselot de Marsella. El programa va ser el següent: Simfonia de Guillem Tell, Gran Fantasia sobre motius de La Sonambula; Variacions de bravura sobre un motiu de I Puritani, Melodies hongareses i el Gran Galop cromàtic del propi Liszt. En l'intermedi va actuar l'artista líric Giabatti que va interpretar una ària de Robert D'Evereux i l'aria del Bravo de Mercadante. L'èxit va ser extraordinari i així ho va recollir el crític Antonio Fargas Soler del Diario de Barcelona, que va dir: "no sin desconfianza, tomamos la pluma para ocuparnos del hombre de una fama universal que ha causado una evolución en el piano, por su ejecución prodigiosa; que no reconocer rival para inventar y vencer toda clase de dificultades y por ser el más atrevido y fogoso de sus contemporáneos; de ese

artista que después de largos años de triunfos recogidos en Francia, Italia, Alemania e Inglaterra, ha venido por fin a la Península a robustecer los laureles conseguidos en su dilatada y gloriosa carrera, tocando ya la cumbre de su gloria, a esa soberanía del genio, que sólo alcanzan los talentos privilegiados, guiados por la antorcha sagrada con que Dios ilumina el espíritu de los grandes artistas...” i continua fent una descripció de la sala de concerts i de l’aparença del músic: “...Levantábase en el centro del salón, y a cuatro pasos del pavimento, un espacioso entarimado, sobe el cual estaban contrapeados dos hermosos y soberbios pianos de la acreditada fábrica de los señores Boisselot, de Marsella, en los cuales debía tocar alternativamente el mismo Liszt. .A la hora señalada, cuando apareció éste en el salón, quien no bien fue visto de la brillante concurrencia que llenaba aquel espacioso lugar, cuando exclamaron unánimes gritos de Viva Liszt!, y que no cesaron hasta quedar éste sentado ante el piano. Un general silencio sucedió entonces a los vítores y empezó el célebre artista con la grandiosa sinfonía de Guillermo Tell ...”i després de fer una minuciosa anàlisi tècnica de la maestria amb que Liszt va interpretar cadascuna de les peces que conformaven el programa d’aquella nit, continua dient “La prodigiosa ejecución del señor Liszt no se explica porque, aún viéndola, casi no se comprende, sino que pasma y extasía. Quien es capaz de comprender el movimiento de sus manos de hierro en los pasos de bravura y aquel torbellino y martilleo de sus dedos nerviosos al par que flexibles y elásticos que arremolina a su gusto, y aquel su modo de arpergiar sin fin y en diversos sentidos que no se define, pues que un solo talento privilegiado como el suyo, ayudado de largos años de un continuo y porfiado estudio?” i el crític també es fixa en l’aspecte de l’artista quan diu: “ No arrebató menos el justamente llamado rey de los pianistas al contemplar su aspecto durante la ejecución que por lo maravilloso de ella; porque si en los pasos de expresión y sentimiento, a pesar de la sonrisa que asomaba a sus labios, arrancaba lágrimas de ternura, en los momentos de bravura era de ver aquella frente despejada y serena cómo se inundaba de un ardor y entusiasmo artístico que cual fluido eléctrico se infundía hasta la extremidad de sus dedos...”

En aquest programa s’hi veu el domini complet de l’òpera italiana, manifestant-se en el piano en forma de fantasia, tant de moda en aquells temps. Per això Liszt va ser molt escàs en donar a conèixer altre classe

d'obres, malgrat haver compost ja alguns dels seus vigorosos estudis. I tampoc va programar cap paràfrasi o transcripció de les obres de Wagner, activitat a la que anys després dedicaria especial atenció i acapararia la major part de les seves interpretacions pianístiques, model de virtuosisme i de rigor reconeguts pel propi Wagner.

L'11 d'abril de 1845 va tenir lloc el segon recital. Va ser en el mateix saló de La Societat Filarmònica i Liszt va oferir el programa següent: Reminiscències de Lucia de Lammer-moor, Fantasia de Norma, Tarantela de Rossini, Mazurca de Dupin, Polaca de I Puritani, i Fantasia-Caprici del propi Liszt. La crítica al Diari de Barcelona, a càrrec del cronista Pablo Piferrer també es va desfer en elogis: "...Al asomar junto al piano aquella cabeza varonil, viva, simpática y marcada con un tipo particular, es imposible no sentirse predispuestos por cierto atractivo, como tampoco cabe buscar la explicación y la fuente de lo que luego se oye sino fijando la vista en aquellas facciones enérgicas, en aquella frente que está diciendo vive en la actividad del pensar y en aquella mirada fija que parece ser revestida de formas palpables la inspiración que la voluntad transmite a sus manos y estas traducen sonidos"... "Él y el piano no parecen sino un solo ser: él es el alma del instrumento y llevando en su voluntad los más difíciles raros e inesperados recursos de este, le arranca con seguridad la más completa, cuantos efectos su imaginación concibe, con la misma facilidad y rapidez con que el habla pueda corresponder a nuestros juicios"... "A no mirarlo, sobraría razón de suponer que muchas manos ejecutan a un mismo tiempo, aquellas combinaciones.... Su colorido corre parejo con su fuerza y velocidad; la elegancia, la suavidad y la ternura compiten con él con el vigor, la fogosidad y la osadía; es severo y parco a su antojo con la misma facilidad con que es arrebatado y fantástico"... Quines crítiques tan completes es feien en aquella època... certament es notava que el corresponsal era un entès en la matèria i havia gaudit de l'espectacle!!

El 14 d'abril de 1845, Liszt va donar un tercer concert. Aquesta vegada en el Teatre Nou, conegut també com al Teatre dels Caputxins, pel fet de trobar-se ubicat entre les parets ocupades anteriorment pel convent dels caputxins, a l'emplaçament que ara ocupa la Plaça Reial i que va obrir l'any 1843 mantenint la seva activitat fins al 1848, any del seu tancament. Era un teatre amb capacitat per a 1500 espectadors i va acollir representacions

operístiques i concerts. El programa incloïa la Simfonia de Guillem Tell, Gran Fantasia sobre motius de Robert Le Diable, Invitació al vals, de Weber, i Fantasia Caprici de Liszt.

Liszt encara va donar un altre concert en el Teatre Nou: va ser el dia 15 d'abril de 1845 a benefici de la Casa de Misericòrdia. De tots és conegut el talent i les facultats extraordinàries del músic, però a més s'hi ha d'afegir el seu caràcter amable, compassiu i generós que el van determinar a donar aquest concert benèfic, trets del seu caràcter que, en aquella època tot just despuntaven però que van anar en augment al llarg de la seva vida. L'iniciativa va tenir molt ressó a la ciutat i encara va fer que el públic català sentís més admiració per l'artista. Els preus de les localitats anaven des de 6 rals a 100, i estaven repartides segons la curiosa distribució següent: "Entrada de patio y cazuela 6 rals; Luneta de los demás bancos de patio y entrada, 16 rals; Luneta de anfiteatro y entrada 20 rals: Asiento de tertulia de segundo piso y entrada 12 rals. Asiento de tertulia de tercer piso y entrada 10 rals, Palco de primer piso, con entradas francas 120 rals, Palco de segundo piso con entradas 100 rals, Palco de tercer piso, con entradas 80 rals". És de suposar que atesa l'estimació pel talent de Liszt i sabent valorar el seu gest generós, el públic va escoltar amb silenci tot el concert, encara que els assistents paguessin per "seient de tertúlia" ·El programa era complet, amb la participació d'orquestra. Liszt va interpretar Gran concert de Weber, Fantasia de Norma, Serenata de Rossini i Orgia i Gran Galop cromàtic del propi Liszt. I l'orquestra va tocar simfonia de Semiramis i simfonia de la Muta de Portici També es va incloure la comèdia en un acte Trapisonadas por bondad.

Encara Liszt va donar un altre concert el 20 d'abril de 1845, a la Societat Filarmònica, aquesta vegada programant Fantasies sobre diverses òperes i tenint l'acompanyament de l'orquestra de la companyia lírica italiana del Teatre Nou, formada per 105 professors, sota la direcció del mestre Zerilli i amb la col.laboració dels cantants Parepa Archibugi, soprano i Assoni, Selva i Solieri.

I finalment, el 20 d'abril de 1845, Liszt s'acomiadà del públic en l'escenari del Teatre Nou, oferint el darrer concert. Va programar Gran Fantasia sobre motius de Lucrecia Borgia òpera que s'estava representant en el Liceu, Fantasia de La Sonambula, Reminiscències de I Puritani i per acabar va cedir a les sol.licituds del públic, interpretant improvisacions de la Jota Aragonesa; un

motiu sobre la cavatina d'Hernani, i l'aire popular conegut com "Tintina dels Gegants", entre d'altres.

La Societat Filarmónica va homenatjar-lo la vigília de la seva partida de Barcelona. Se li va oferir un dinar a la fonda de l'Hotel Oriente i les felicitacions i els brindis van ser nombrosos envers l'artista hongarès. I el dia 21 d'abril de 1845, Liszt embarcava en el port de Barcelona a bordo del vapor "Fenizio" amb rumb a Marsella, essent acomiadat per personalitats i afeccionats que van voler agrair a l'artista la seva estada i brillants actuacions a la ciutat.

Bibliografia

Diario de Barcelona. 1845

Revista Musical Catalana núm 106, octubre de 1912

Manuel Rocamora. Conciertos de Liszt en Barcelona.1845. Efemérides musical. Barcelona 1967